

КОНТРОЛНА ДЕЙНОСТ НА ДИРЕКТОРА В ДЕТСКАТА ГРАДИНА – СПОДЕЛЯНЕ НА ДОБРИ ПРАКТИКИ

Десислава Стоимчева-Коларска

Софийски университет „Св. Климент Охридски“

Резюме. Една от основните функции на директора в детската градина е контролната дейност, която извършва. Обектът и предметът на контролната дейност на директора, методите на контрол, както и организацията на тази дейност се вписват в изготвения от директора план за контролна дейност, след което е необходимо да се извърши анализ на дейността. Анализът се представя на заседание на педагогическия съвет и се предлагат за обсъждане мерки за подобряване и усъвършенстване. На контрол в детската градина подлежат следните дейности: учебно-възпитателна, квалификационна, административно-управленска, социално-битова и стопанска, финансова. Целта на проследяването на контрола в една столична детска градина е осигуряване на достоверна информация за фактическото качество на дейността в детската градина и свързаните с това обстоятелства за причините, породили евентуални отклонения, и пътищата за тяхното отстраняване.

Ключови думи: директор; детска градина; контролни дейности; планиране; отчитане на резултати; анализ на резултати

Образованието е национален приоритет¹⁾. Управлението на образованието е целенасочено въздействие върху системата на образованието, с което се цели да се поддържа нейното оптимално равновесие и по този начин чрез управляващата система да се извежда непрекъснато по-високо равнище. Задачата му е системата да си изработи адекватно поведение към обществените изисквания. Принципите на управление в системата на образованието представляват определена структура от правила, която всеки педагогически ръководител спазва. Основните принципи на управлението на образованието могат да бъдат формулирани по следния начин: научност на управлението, демократизъм в управлението, централизъм и децентрализъм в управленските процеси, единство на целите, единно начало. Методите на управление, чрез които се извършва управленският процес, са: организационно-разпределителни, икономически и социално-психологически. И трите групи методи се

прилагат според конкретните условия, в които работи детската градина. Основните две функции на управлението са планирането и контролната функция (Dragolova, 2011).

В раздел IV на Наредба № 16 от 8.12.2016 г. за управлението на качеството в институциите са определени органите за управление на качеството в институциите²⁾.

Целта на настоящата разработка е споделянето на добри практики в областта на контролната дейност на директора на Детска градина №58 „Слънчево утро“ – София. В детската градина има 151 деца, 10 човека педагогически и 11 – непедagogически персонал. Директорът на детската градина и в качеството си на субект на контролната дейност в началото на учебната година определя стратегията, целите, задачите, съдържанието, вида, формата и методите на контрола.. Той организира работата на педагогическия съвет и контролира правилното водене и съхраняване на протоколите и документите към тях от заседанията на педагогическия съвет. При разпореждането с бюджетните средства, при приемането и разходването на даренията, при сключването и реализирането на договори осъществява управлението и контрола в съответствие с изискванията на Закона за държавния бюджет на Република България, Закона за счетоводството и разпоредбите на Закона за държавния финансов контрол. Директорът организира, възлага и контролира заявяването, получаването, издаването, воденето, приключването, отчета и съхраняването на задължителната документация на детската градина.

План за контролна дейност на Детска градина №58 „Слънчево утро“

Обектът и предметът на контролната дейност на директора, методите на контрол, както и организацията на контролната дейност се вписват в изготвения от директора план за контролна дейност³⁾.

В плана за контролната дейност на директора се съдържат дейностите, които подлежат на контрол: учебно-възпитателна, квалификационна, административно-управленска, социално-битова и стопанска, финансова.

Освен да се изготви План за контролната дейност на директора, за да се оптимизира тази контролна дейност, е необходимо директорът да направи анализ на контролната си дейност. Този анализ ще доведе до повишаване качеството на дейността на институцията и по-добре би било да се прави на полугодие, а не веднъж годишно.

Анализът се представя на заседание на педагогическия съвет и се предлагат за обсъждане мерки за подобряване и усъвършенстване на дейността. След изготвянето на анализи на контролната дейност на директора на полугодия се изготвя анализ на контролната дейност за цялата учебна година, като обобщена форма на анализите на полугодия. Други документи, които подпомагат и оп-

тимизират контролната дейност на директора, са: доклад анализ на Комисията по БДП за резултатите от дейността през учебната година; доклад анализ на контролната дейност на директора, доклад от директора на детската градина за извършени тематични проверки и обобщаване на резултатите от тях.

Целта на проследяването на контрола, който се осъществява в ДГ № 58, е осигуряване на достоверна информация за фактическото качество на дейността в детската градина и свързаните с това обстоятелства за причините, породили евентуални отклонения, и пътищата за тяхното отстраняване. Контролната дейност осигурява условия за осъществяване на държавната политика в областта на образованието чрез прилагане и спазване на ДОС и нормативните актове в сферата на образованието; организация на учебно-възпитателната работа чрез посещения на учителите; спазване на Правилника за дейността на ДГ; спазване на изискванията на трудова дисциплина и седмичното разписание; изпълнение на препоръки, дадени от експерти; дейността на административния и помощния персонал; правилно водене на документацията.

За реализиране на целта бяха направени редица проверки за установяване на съответствие на планираните дейности с възрастовите особености на децата и индивидуалните им потребности, с месечния план и седмичното разписание; позицията на детето като активен субект на педагогическо взаимодействие; уменията на учителя да открива индивидуални и специфични заложби на детето. Проверките и резултатите са отразени в протоколи. При запознаване с данните за работа на учителя и протокола се установява добронамерен и позитивен климат за протичане на беседата, така че учителят да разбира как се е справил с работата си и какво трябва да прави от тук нататък.

В процеса на тематичната проверка на тема „Играта – основна дейност в детската градина“ бяха представени много добри открити практики във всички групи, в които преобладаваща дейност бе играта, а целите и задачите на конкретните ситуации кореспондираха отлично с целите на проверката за избягване дидактизирането на учебно-възпитателния процес в детската градина и предоставяне възможност на децата за учене чрез игра и възпитание чрез игрите.

Използвани бяха и текущи проверки по групите относно: организация на материалната среда в групите; спазване на ДОС; проверки на ЗУД – дневници по групите за планиране на образователното съдържание по различните направления; изпълнение на решенията на ПС; редовното отразяване на преподавания материал в дневника на групата.

В резултат на направените проверки се установи, че:

– реализирането на планираните и непланираните дейности в областта на педагогическите, организационно-педагогическите и административно-стопанските дейности беше точно и задълбочено и в съответствие със законоустановените изисквания;

– процесът на образователно-възпитателната работа е организиран така, че всички деца имат възможност да участват активно в разнообразни дейности. Учителите използват различни методи за работа с децата – преобладава фронтален, по-рядко групов;

– индивидуално се работи с отделни деца със затруднения в общуването и обучението;

– на децата се дава право на самостоятелен избор на дейност. Не се употребяват насилствени методи;

– работи се за изграждане на добри навици в малките групи; за автоматизиране на действията на децата от трета и четвърта група и за адекватност на поведението им в зависимост от ситуацията;

– подготвителните групи работиха по програмна система „Приатели“ и програмна система „Здравей, училище“. Учителите проведоха необходимото обучение, за да получат децата знания и да придобият увереност в знанията си по различните направления: по пътна безопасност, безопасно поведение при бедствия, аварии и пожари.

Освен тези знания децата придобиват готовност за училищно обучение и позитивно отношение към предстоящата им нова социална роля – на ученик. Децата не само получават знания, но и изграждат ценни умения, необходими за по-нататъшната им реализация – умения за пренос на получените знания в нови ситуации, умения за анализ и оценка на явленията и фактите. Това показват в организираният за родителите тържества. Задължителната учебна документация се води съобразно дадените указания и се съхранява правилно. Учителите добре познават ДОС и образователните програмни системи. Дейностите се планират балансирано, за да не се претоварват децата с учене. Извършва се диагностика на входящото ниво на децата в началото на учебната година и на тази база се планира работата с децата през учебната година по съответните направления от ДОС. В края на учебната година бяха извършени диагностични упражнения за установяване на изходящото ниво на децата – учителите констатираха висока степен на усвояване на знания и умения от децата по всички направления.

Силни и слаби страни, констатирани в процеса на извършената контролна дейност от страна на директора

Силни страни:

– опитен екип с нарастваща професионална отговорност и бързо адаптиращи се новоназначени педагози;

– усвояване и покриване на ДОС;

– гъвкава организация на формите и дейностите по всички образователни направления;

– адаптивност и гъвкавост във възпитателно-образователната работа, стимулиране на образователния потенциал на всяко дете;

- добри взаимодействия и взаимоотношения в екипите по групи;
- опит в интеграцията и създаване на подкрепяща среда, толерантност и професионално отношение към деца с изяви дарби и такива със СОП;
- пълен капацитет на групите и висока средна месечна посещаемост;
- научно издържана и актуална вътрешнометодическа и външнометодическа квалификационна дейност;
- създадени много добри условия за индивидуално развитие на всяко дете и група на детската градина;
- творческа свобода за дейност на деца и педагози;
- разнообразна учебно-помощна литература, осигурявана и актуализирана през цялата учебна година;
- много добра подготовка на децата за училище и безпроблемно адаптиране към новата им роля – ученици;
- изградени традиции в живота на ДГ;
- отлично поддържано санитарно-хигиенно обслужване в сградата на детската градина;
- много добра материална и ИКТ база;
- естетическо и много добре оформено и поддържано дворно пространство;
- осигурена качествена, вкусно приготвена и здравословна храна;
- разумно управление на финансовите средства чрез регулярното им публикуване в сайта на детската градина.

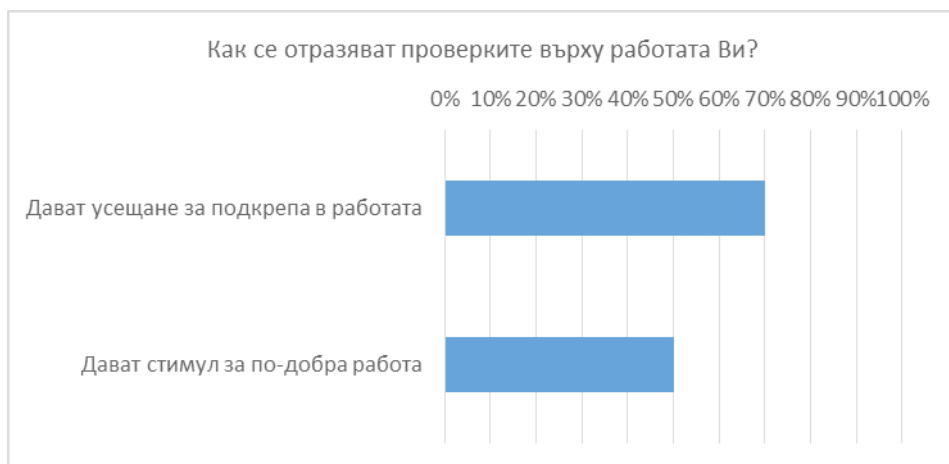
Слаби страни:

- разгръщане на работата с родителите;
- търсене на нови, иновативни форми на взаимодействие и превръщането им в приоритет;
- недостатъчна мотивираност и инертност у част от педагогическия екип по отношение прилагането на нови, иновативни методи и подходи и повишаване на квалификацията;
- търсене и реализиране на средства по проекти по европейски програми и такива към МОН;
- непубликуването на сценарии и други творчески изяви на деца и учители в специализирани списания.

Анализ на анкета, проведена с учителите

На въпроса „Извършват ли се проверки от директора?“ 100% от анкетираните са отговорили положително. На въпроса „Как преценявате извършените проверки?“ 80% са отговорили, че извършените проверки са добронамерени, а за 70% – проверките са били с цел подпомагане работата на учителите. На въпроса „Как се отразяват проверките върху работата Ви?“ 70% отчитат, че проверките дават усещане за подкрепа в работата, а за 50% – проверките дават стимул за по-добра работа. Никой от учителите не приема проверките като

стрес (фигура 1). На въпроса „Ефективни ли са проверките на директора?“ 100% от учителите са отговорили положително.

Фигура 1

На въпроса „Как се отразяват проверките върху цялостната дейност в детската градина?“ отговорите са изцяло положителни, като 80% от учителите смятат, че проверките стимулират работата им, 70% считат, че проверките пораждат конкуренция, която води до по-големи постижения, 50% вярват, че проверките повишават качеството на работата им, и 80% – че това рефлектира върху доброто име на детската градина (фигура 2).

Фигура 2

На въпроса „Как влияе контролната дейност на директора върху взаимоотношенията в колектива?“ 90% са отговорили сплотяващо, а 10% нямат мнение (фигура 3).

Фигура 3

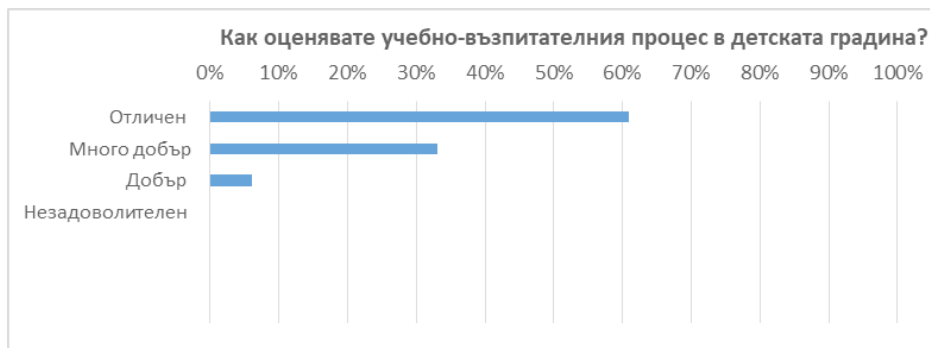
Анализ на анкета, проведена с родителите

Раздадени бяха 140 анкети. От тях са върнати 114, върху които е направено изследването. На въпроса „Защо предпочетохте Детска градина № 58 „Слънчево утро““ 79% от анкетираните са отговорили, че са предпочели ДГ заради утвърденото ѝ име в района, 90% – заради добрата материална база, 82% – заради висококвалифицираните учители, 87% ценят майчинското отношение и грижи към децата, 54% – заради активната дейност в интернет пространството, 72% – поради утвърдените вътрешни правила на ДГ, и 11% са отговорили с друго (от приятели, от съседы и т.н.) (фигура 4).

Фигура 4

На въпроса „Как оценявате учебно-възпитателния процес в детската градина?“ 61% от анкетираните са го оценили като отличен, 33% – като много добър, и 6% като добър (фигура 5).

Фигура 5

На въпроса „Има ли връзка дейността на ДГ с осъществяваната контролна дейност от страна на директора?“ 97% от анкетираните са отговорили положително и само 3% смятат, че нямат връзка двете дейности. Никой от анкетираните не е дал препоръки (написани са само похвали и благодарности). На въпроса „При нужда може ли да осъществите връзка с директора?“ 75 % от анкетираните отговарят, че винаги осъществяват връзка с директора, 22% – понякога, а 3% – трудно осъществяват връзка с директора (фигура 6).

Фигура 6

На въпроса „Как се отнася директорът в случай на възникване на проблем?“ 82 % от анкетираните споделят, че директорът изслушва проблема им, 71 % отговарят, че директорът проверява обстоятелствата, 81% отговарят, че той взема мерки, 83% отговарят, че ги уведомява за резултатите, 3% смятат, че директорът ги изслушва, но не предприема никакви мерки. Никой от анке-

тираните родители не е отметнал, че директорът подминава с пренебрежение проблемите им или избягва контакт с тях (фигура 7).

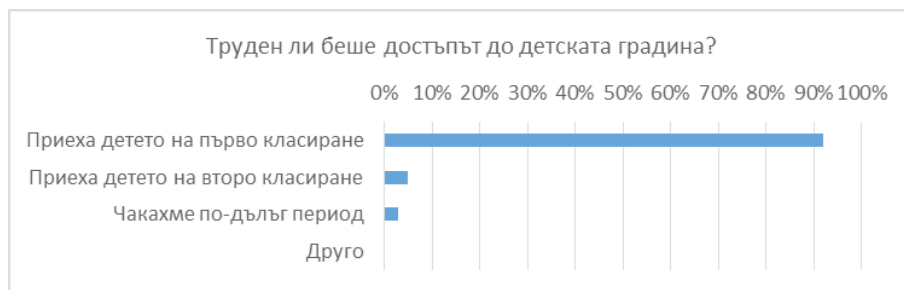

Фигура 7

На въпроса „Според Вас какви са взаимоотношенията директор – учители?“ 97% от родителите смятат, че колективът на детската градина е сплотен и си има взаимно уважение, 91% смятат, че директорът подкрепя учителите. Само 3% от анкетираните считат, че директорът не зачита мнението на учителите си. Никой от анкетираните не смята, че учителите проявяват неуважение към директора и че двете страни често влизат в конфликт.

Анализ на анкета за оценка за качеството на предучилищното образование

В анкетата участват 122 родители. На въпроса „По какъв начин разбрахте за детската градина, която посещава детето Ви?“ 23% от родителите отговарят, че са разбрали за ДГ от интернет, 65% – от приятели и познати, 12 % са посочили друг начин. На въпроса „Труден ли беше достъпът до детската

Фигура 8

градина?“ 92% отговарят, че са приели детето им на първо класиране, 5% – на второ класиране, 3% са чакали по-дълъг период (фигура 8).

На въпроса „Имате ли друго дете в същата детска градина?“ 13% отговарят положително и 87% – отрицателно. На въпроса „В коя група е детето Ви?“ 23% отговарят, че детето им е в първа група, 22% – във втора група, 23% – в трета група, 27% – в четвърта група. На въпроса „Как осъществявате контакт с педагогическия персонал на детската градина?“ 84% отговарят, че се водят индивидуални разговори, 3% – чрез среща на всички родители в първия учебен ден, и 13 % са дали друго мнение (фигура 9).

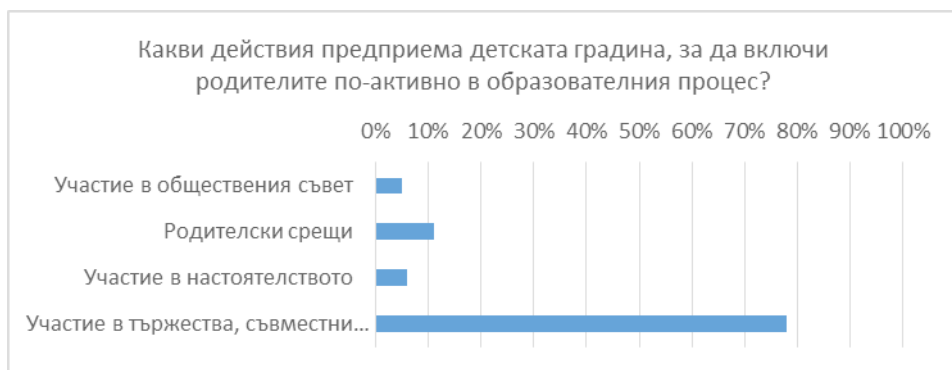
Фигура 9

На въпроса „Как се осъществяват сътрудничеството и взаимодействието между детската градина и родителите?“ 76% са отговорили, че това става чрез индивидуални консултации, 3% – чрез родителски срещи, 2% – чрез покана от учител, директор или друг педагогически специалист в подходящо за двете страни време, 19% са дали друг отговор (фигура 10).

Фигура 10

На въпроса „Какви действия предприема детската градина, за да включи родителите по-активно в образователния процес?“ 5% отговарят, че това е участие в обществения съвет, 11% – родителски срещи, 6% – участие в настоятелството, 78% – участие в тържества, съвместни мероприятия (фигура 11).

Фигура 11

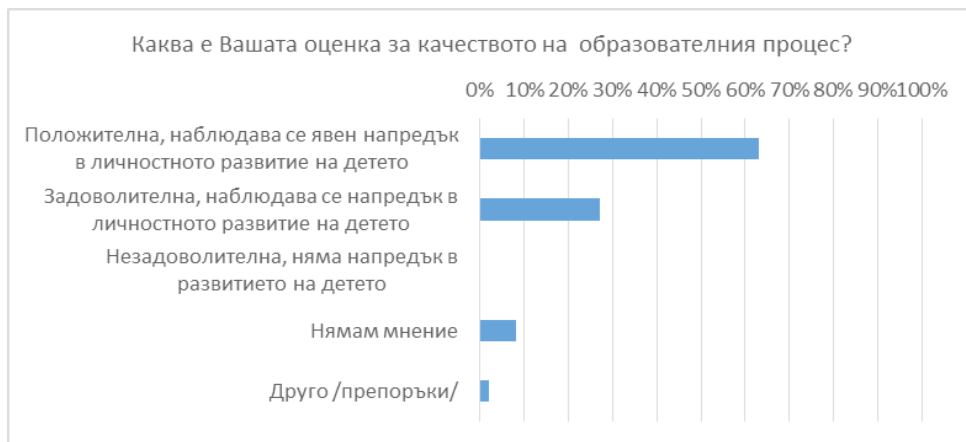
На въпроса „Как детската градина събира информация за мнението на родителите относно качеството на предучилищно образование?“ 67% от родителите отговарят, че това става чрез редовни разговори, 18% – чрез анкетно проучване на мнението на родителите за качеството на образователните услуги, 15% дават друго мнение (фигура 12).

Фигура 12

На въпроса „Удовлетворени ли сте от грижите и вниманието, с които се отнасят към Вашето дете в детската градина?“ 84% отговарят положително,

2% – отрицателно, 14% посочват друго (похвали и благодарности). На въпроса „Каква е Вашата оценка за качеството на образователния процес?“ 63% са отговорили, че оценката им е положителна, наблюдава се явен напредък в личностното развитие на детето, 27% оценяват като задоволителна, наблюдава се напредък в личностното развитие на детето, 8% нямат мнение и 2% дават препоръки (фигура 13).

Фигура 13

На въпроса „Имате ли препоръки към детската градина?“ само 2% дават препоръки, останалите 98% нямат такива. На въпроса „Какво бихте променили в системата на предучилищното образование?“ 9% биха променили критериите за прием в детската градина, 42% – не биха променили нищо, 49% нямат мнение по въпроса (фигура 14).

Фигура 14

На въпроса „В края на учебната година връчват ли ви Удостоверение за училищна готовност?“ 87% отговарят положително, а останалите 13% отговарят, че все още не са запознати с този въпрос.

Заклучения и изводи

В обобщение може да се каже, че контролът в детската градина е важен момент от оперативното управление. Това е процесът, чрез който се извършва проверката на реално постигнатите резултати – междинни и крайни. Докато с планирането се получава отговор на въпроса какво трябва да се свърши, то контролът дава информация за това какво фактически е свършено. Оперативното управление налага бързо преразглеждане на решенията при нужда и отстраняване на проблемите в работата. Важен момент е директорът мениджър да установява положителен климат за протичане на проверката, така че учителят да разбира как се е справил с работата си и какво трябва да прави от тук нататък. Ефективността на управлението се изразява в резултатите на децата, които също са обект на контрола. Днес, когато България е част от Европа и всички се стремим към европейските стандарти на живот, все повече трябва да се обръща внимание на българското образование. Оценката и проверката на крайните резултати от труда на учители и деца е решаващ фактор за привеждане на образователната практика в съответствие с европейските изисквания за придобиване на компетенции в предучилищна възраст. Добрият контрол е преди всичко процес на ефективна обработка на информация. Детската градина е център за организация и интегриране на информацията от образователната система и околната среда, която варира в широки граници в зависимост от спецификата на конкретно възникналата ситуация.

Конкретно за Детска градина №58 „Слънчево утро“ според прилаганата контролна дейност на директора се установи:

- осигурен е достъп до качествено образование на всички деца при оптимално използване на материалната база;
- изградена е образователна инфраструктура, отговаряща на потребностите на децата;
- създаден е ефективен и ефикасен децентрализиран модел на управление на образователния процес;
- налице са условия за развитие на ценностите, интересите и личността на децата; запазена е и се развива културната идентичност на децата;
- инициране нов стил на управление, приспособим към постоянно изменящата се среда и в съответствие с обществените очаквания към предучилищното възпитание и подготовка;
- в детската градина се е утвърдила устойчива, включваща, демократична и здравословна среда, свободна от различни форми на агресия и дискриминация;

– поддържат се позитивен психологически климат и възможност за избори, свързани със здравето, екологията, гражданското участие, межкултурната толерантност, взаимно разбиране, зачитане и уважение;

– внедрени са съвременен мениджмънт и маркетинг съобразно новите потребности, изисквания и тенденции в контекста на Европейското образователно пространство;

– и в бъдеще приоритет за детската градина ще бъде образователното съдържание, което да включва ключови за децата знания, умения и отношения, връзка и преходност между всички възрастови групи в детската градина, както и в образователния процес в училище и поддържане на ефективна система за проследяване на резултатите от процеса на усвояване на знания, умения и отношения.

Има и специфични за детската градина проблеми и затруднения, произтичащи от конкретните условия на работа. Ниският единен разходен стандарт и принципът за финансиране на учебните заведения „Парите следват детето“ доведоха до завишаване броя на децата в групите, което е една от причините за понижаване качеството на образованието. Като други причини отчитам приетата Наредба за приобщаващо образование, която в частта си с деца със СОП; ниското заплащане на учителския труд; застаряващите кадри и липсата на млади такива; недостатъчната подготовка на висшите учебни заведения особено от практическа насоченост.

От всичко казано дотук става ясно, че съвременната детска градина изисква деца, учители, родители и администратор да работят заедно за постигане на набелязаните цели.

БЕЛЕЖКИ

1. Закон за предучилищно и училищно образование, 2016 г.
2. Наредба № 16 от 08.12.2016 г. за управлението на качеството в институциите.
3. Документация за детската градина, Контролна дейност, СД, РААБЕ.
4. Наредба № 12 от 01.09.2016 г. за статута и професионалното развитие на учителите, директорите и другите педагогически специалисти.

ЛИТЕРАТУРА

- Балкански, П. (2001). *Училищен мениджмънт. Практика*. София: Ласка
- Гюрова, В. (2004). *Учебно помагало по образователен мениджмънт*. София: Интераула.
- Драголова, Е., и др. (2011). *Управление на дейностите в детската градина*. София: Булвест-2000.

Крумов, В. & Петрова, Р. (2002). *Училищното планиране*. София: Образование.

REFERENCES

- Balkanski, P. (2001). *School Management. Practice*. Sofia: Laska.
Gurova, V. (2004). *Educational management – textbook*. Sofia: Interaula.
Dragolova, E. (2011). *Management of the kindergarten activities*. Sofia: Bulvest-2000.
Krumov, V. & Petrova, R. (2002). *School planning*. Sofia: Obrazovanie.

THE PRINCIPAL'S CONTROL ACTIVITIES IN THE KINDERGARTEN – SHARING GOOD PRACTICES

Abstract. One of the main functions of the principal in the kindergarten is the control activity one performs. The object and the subject of the control activity of the principal, the methods of control, as well as the organization of the control activity are entered in the plan for control activity prepared by the principal, after which it is necessary to perform an analysis of the control activity. The analysis is presented at a meeting of the pedagogical council and measures for improvement and refinement of the activity are proposed for discussion. The following activities are subject to control in the kindergarten: educational, qualification, administrative - managerial, social - household and economic, financial. The purpose of monitoring the control in a kindergarten in Sofia is to provide reliable information about the actual quality of the activity in the kindergarten and the related circumstances about the reasons that caused possible deviations and the ways to eliminate them.

Keywords: principal; kindergarten; control activities; planning; reporting results; analyzing results

✉ **Dr. Desislava Stoimcheva-Kolarska**

Faculty of Educational Studies and the Arts

University of Sofia

69A, Shipchenski Prohod St.

1574 Sofia, Bulgaria

E-mail: dessistoimcheva@abv.bg